

Савченко Р.О., к.е.н, доцент
*Житомирський національний агроекологічний університет,
м. Житомир*

МЕХАНІЗМ УПРАВЛІНСЬКОГО КОНТРОЛЮ

Постановка проблеми. Підприємства функціонують в жорстких умовах конкурентного середовища і мають повну господарську самостійність. Їх діяльність спрямована на завоювання та утримання певної частки ринку, на досягнення переваги над конкурентами. Маючи у своєму розпорядженні оборотні та необоротні активи, робочу силу підприємства намагається максимально ефективно їх використовувати. З цієї метою в підприємствах створюється система управління, складові якої, допомагають досягати установлених цілей. Управлінський контроль, як одна з функцій та складова системи управлінняорієнтований головним чином на забезпечення основних показників ефективності функціонування підприємства, стійке положення на ринку. Тому у сучасних умовах управлінський контроль на підприємствах набуває характеру основиприсутньої на всіх рівнях управління. Поняття контролю можна інтерпретувати як у вузькому сенсі, як один із етапів процесу управління, або як одна з його функцій, так і в більш широкому сенсі як систему (що входить в систему управління підприємством, що складається з ряду елементів. Це потребує розгляду механізму управлінського контролю в підприємствах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Висвітлення аспектів управлінського контролю знайшли своє відображення у працях вітчизняних та зарубіжних вчених, серед яких, А. Апчерч, Ф.Ф. Бугинець, Б.І. Валуєв, Н.Г. Виговська, В.П. Пантелєєв, М.Д. Корінько, Р.О. Костирко, Л.В. Нападовська, Є. В. Мних, Т.М. Садикова, В.О. Шевчук, Дж.Фостер та інші. У працях цих фахівців докладно висвітлено зміст контролю, предмет та метод, технологія отримання даних, питання розвитку теорії та методології. Однак деякі проблеми представлення механізму та методичного забезпечення управлінського контролю в підприємствах потребують подальшого дослідження.

Метою дослідження є формування механізму управлінського контролю та його інформаційного забезпечення в підприємствах.

Виклад основного матеріалу. За твердженням Г.В. Даценко та К.А. Кобилинської: «Механізм контролю складається з таких елементів, як: суб'єкти, об'єкти, предмет, методи і способи контролю, етапи процесу, порядок прийняття управлінських рішень за його результатами» [1]. Г.В.Ф. Гегель дає таке визначення механізму: "Механізм є об'єктом, що складається з інших повноцінних і самостійних об'єктів, що і в своєму співвідношенні один до одного залишаються самостійними і в усякому з'єднанні зовнішніми один до

одного" [2]. Садикова Т.М. зазначає, що механізм контролю є "видимість чогось єдиного" [2]. Дійсно, якщо управлінський контроль розглядати як систему, то великого значення набуває можливість досягнення її мети. Механізм контролю являє собою сукупність принципів, методів, процесу контролю та його техніки. Під процесом контролю розуміється діяльність суб'єктів контролю, спрямована на досягнення поставлених перед ними цілей найбільш ефективними способами.

У сучасних умовах здійснення господарської діяльності, коли різко зросли обсяги інформації, необхідно налагодити таку технологію контролю, яка буде допомагати фахівцям глибше вникати в контрольні ситуації, передбачати ті наслідки, які можуть мати місце. Завдання механізму полягає в тому, щоб забезпечити керівників потрібною інформацією для прийняття управлінських рішень. А бухгалтерський облік буде слугувати тим інформаційним масивом, який і буде акумулювати всю необхідну інформацію та її інтерпретацію в залежності від потреб конкретного користувача.

Робота механізму контролю полягає в контрольній діяльності на основі відповідної методології (мета, задачі, принципи, форми, типи, методи), тобто у здійсненні формально встановлених процедур контролю та в тісному функціонуванні з системою бухгалтерського обліку. Під процедурою (від лат. *procedo* – просуваюсь, проходжу) розуміють:

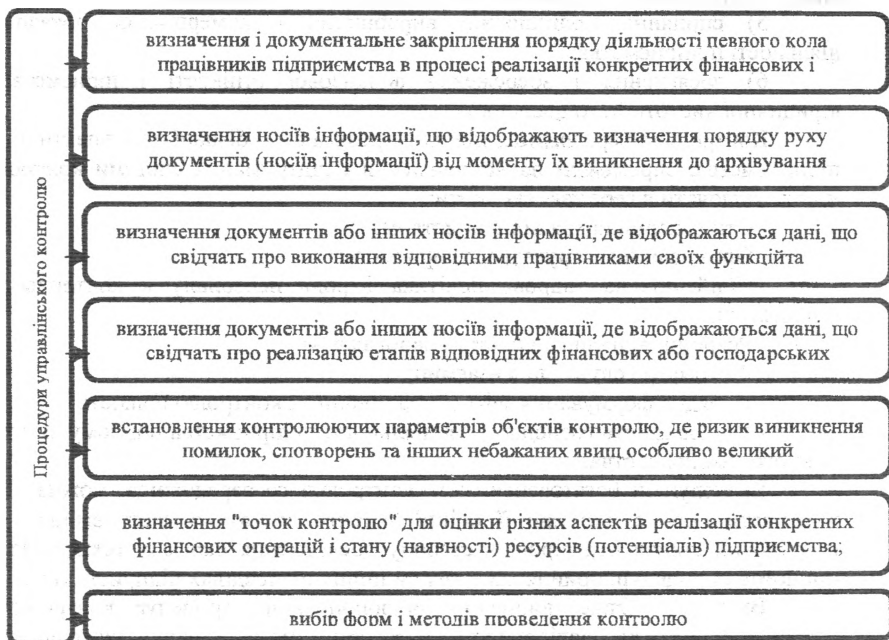

Рис. 1. Процедури управлінського контролю

а) офіційно встановлений чи узвичаєний порядок здійснення, виконання або оформлення чого-небудь;

б) офіційно встановлений чи прийнятий за звичаєм, традицією порядок проведення якихось громадських заходів, послідовність дій при здійсненні якихось справ, розв'язанні проблем.

Отже, процедури контролю - складовий елемент процедур управління, та технології управління в цілому. В той же час, відсутність єдиного опису процедур призводить до неузгодженості дій окремих працівників і цілих підрозділів. Процедури контролю також повинні визначати порядок і послідовність робіт у планових ситуаціях та при виникненні відхилення чи конфлікту у взаєминах працівників.

Умови роботи механізму контролю відображає поняття середовища контролю. Контрольне середовище в сукупності з системою бухгалтерського обліку повинно забезпечувати реалізацію таких цілей:

- 1) збереження майна підприємства
- 2) ефективне використання всіх видів ресурсів підприємства;
- 3) досягнення необхідної точності та повноти обліку та звітності;
- 4) дотримання співробітниками підприємства законодавства, а також вимог та приписів, регламентованих внутрішніми документами;
- 5) сприяння поліпшенню виробничих і комерційних показників діяльності підприємства;
- 6) досягнення і збереження фінансової стійкості підприємства і юридичної чистоти його діяльності.

Контрольне середовище, під яким розуміють обізнаність і практичні дії підприємства, спрямовані на встановлення і підтримання системи контролю, мають включати в себе такі елементи:

- Стиль керівництва підприємством;
- Організаційна структура підприємства;
- Здійснювана кадрова політика і роль персоналу в контрольному середовищі;
- Розподіл відповідальності і повноважень;
- Атмосфера службових взаємин;
- Порядок формування звітної інформації та контролю її якості;
- Відповідність господарської діяльності підприємства в цілому вимогам чинного законодавства.

Враховуючи багатоаспектність контрольного середовища, можна лише жалкувати про те, що при її оцінці акценти достатньо часто зміщені (на початкових етапах перевірок) в сторону дослідження окремих технологічних прийомів і процедур, прийнятих в тих чи інших підрозділах підприємства .

Висновки. Отже, виділення запропонованих процедур контролю та розробка порядку та послідовності робіт сприятиме уникненню двозначності у трактуванні.

Досягнення розуміння внутрішніх механізмів управління підприємством може допоможе раціонально спланувати обсяг і спрямованість контролю.

Список використаної літератури:

1. Фісуненко П.А. Організаційно-економічний механізм контролю ефективності використання ресурсів підприємства / П.А. Фісуненко // Вісник соціально-економічних досліджень – 2013. – №1 (48). – С. 300-304

2. Садыкова Т.М. Методология контроля и учет результатов деятельности центров ответственности [монография] / Т.М. Садыкова. – Саратов: Издат. центр СГСЭУ, 2003. – 240 с.

3. Концептуальні основи управлінських інформаційних систем. [Електроний ресурс] – Режим доступу: http://www.kneu.dp.ua/moodlenew/pluginfile.php/17836/mod_resource/content/0/UIS_7.106.13_OM_1.pdf